

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/162/2021
Identifikačné číslo spisu: 5117215504
Dátum vydania rozhodnutia: 27.10.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:5117215504.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ H. H., bývajúceho v B., F. XXXX/XX, 2/ X. H., bývajúcej v B., F. XXXX/XX, zastúpenej zákonným zástupcom matkou E. H., bývajúcou v B., F. XXXX/XX, obaja žalobcovia právne zastúpení JUDr. Annou Kokavcovou, advokátkou so sídlom Predmestská 90, Žilina, proti žalovaným 1/ Obec Snežnica, so sídlom Snežnica 17, IČO: 00 314 315, zastúpená obchodnou spoločnosťou Karkó s. r. o., so sídlom Obchodná 8985/5A, Žilina, IČO: 50 158 121, 2/ KOOPERATIVA poisťovňa, a.s., Vienna Insurance Group, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 4, IČO: 00 585 441, zastúpená JUDr. Felixom Neupauerom, advokátom so sídlom v Bratislave, Dvořákovo nábřežie 8/A, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 42C/37/2017, o dovolaní žalovanej 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 27. mája 2020 sp. zn. 6Co/184/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie žalovanej 2/ o d m i e t a.

Žalobcovia 1/a 2/ majú voči žalovanej 2/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 27. marca 2018 č. k. 42C/37/2017-86 uložil žalovaným 1/ a 2/ (ďalej aj „žalovaní“), povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 15.000,- Eur a žalobkyni 2/ sumu 15.000,- Eur, a to do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že plnením jedného žalovaného zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného (prvá veta výroku) a ďalej vo zvyšnej časti žalobu zamietol (druhá veta výroku). O nároku na náhradu trov konania rozhodol tak, že žalobcovia 1/ a 2/ majú nárok na náhradu trov konania v rozsahu 50 %.

1.1. Výkonaným dokazovaním mal preukázané, že starosta Obce R. MVDr. H. P. pri výkone činnosti v prospech žalovaného 1/ dňa 30. júna 2015 pri prevádzke motorového vozidla zn. Y. S. EVČ: KM XXX L. zavinil dopravnú nehodu, na následky ktorej dňa 30. júna 2015 otec žalobcov zomrel. MVDr. H. P. bol následne rozsudkom Okresného súdu Žilina spis. zn. 22T/56/2016 zo dňa 8. júla 2016, právoplatným dňa 8. júla 2016, uznaný vinným z prečinu usmrtenia podľa § 149 ods. 1, ods. 2 písm. a) Trestného zákona [§ 138 písm. h) Trestného zákona], ktorého sa dopustil tým, že dňa 30. júna 2015 o 11.43 hod.

viedol osobné motorové vozidlo zn. Y. S. EVČ: F. XXX L. v B. po ulici C. F. (označená ako vedľajšia cesta) v smere od Bratislavskej ulice do križovatky s ulicou F. (označená ako hlavná cesta), pričom keď sa nachádzal v uvedenej križovatke, na ktorej odbočoval vľavo pre smer ku F. ceste z dôvodu nevenovania sa dostatočne situácii v cestnej premávke pri samotnom odbočovaní vošiel do jazdnej dráhy motocykla P. P. M R EVČ: BB XXX AF, ktoré viedol vodič H. H. so spolujazdkyňou H. F., po ulici F. v smere ulica Y. S., pričom v zmysle znaleckého posudku z odboru doprava cestná č. X/XXXX išiel H. H. na začiatku nehodového deja rýchlosťou 72 km / hod. a v zmysle znaleckého posudku z odboru zdravotníctvo, odvetvie súdne lekárstvo č. 26/2015 bol pod vplyvom alkoholu - 0,60 g/kg alkoholu v krvi, H. H. na vychádzanie vozidla Y. S. EVČ: F. XXX L. reagoval brzdením a položením motocykla na bok, no aj napriek tomu došlo k stretu motocykla a ľavej bočnej časti vozidla, vodič motocykla H. H. pri nehode utrpel zranenia, ktorým na mieste podľahol a jeho spolujazdkyňa H. F. utrpela ťažké zranenia, ktorým po prevoze do Fakultnej nemocnice s poliklinikou Žilina dňa 30. júna 2015 o 15.55 hod. podľahla, pričom vodič MVDr. H. P. svojím konaním porušil § 4 ods. 1 písm. c), § 20 ods. 1 zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke, teda inému z nebanlivosti spôsobil smrť závažnejším spôsobom konania. Za uvedený skutok bol MVDr. H. P. odsúdený na trest odňatia slobody vo výmere 2 roky s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu 3 roky a zároveň mu bol uložený aj trest zákazu činnosti, t.j. zákaz viesť akékoľvek motorové vozidlá na dobu 3 roky.

1.1. Súd prvej inštancie nemal žiadne pochybnosti o tvrdeniach žalobcov o ich citovej ujme vo forme šoku, smútku zo straty blízkej osoby (otca) a takisto aj vzťahu s touto blízkou osobou, kde medzi nimi existovali silné sociálne, morálne, kultúrne a citové putá, ktoré sa vytvorili v rámci ich súkromného a rodinného života.

1.2. Protiprávne konanie starostu Obce R. naplnilo znak skutkovej podstaty prečinu usmrtenia, teda trestnoprávnej zodpovednosti a starosta žalovaného 1/ bol za svoje zavinené protiprávne konanie uznaný vinným a odsúdený uvedeným rozsudkom. Zároveň skutok starostu žalovaného 1/, za ktorý bol uznaný vinným posúdil ako skutok naplňajúci znaky občianskoprávnej zodpovednosti žalovaného 1/ za neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti žalobcov (detí usmrteného). Neoprávneným konaním starostu žalovaného 1/ bolo jedným činom zasiahnuté do práva na život otca žalobcov, ako aj do práva na súkromie a rodinný život žalobcov, pričom sa jedná o zásah mimoriadne významný, veľmi hlboký, no najmä nereparovateľný. Protiprávnym konaním starostu žalovaného 1/ žalobcovia navždy stratili možnosť do budúcnosti naplniť vzťah rodiča a dieťaťa.

1.3. V konaní súd prvej inštancie nepovažoval za sporné, že motorové vozidlo, ktoré viedol starosta žalovaného 1/ a prevádzkou ktorého došlo k dopravnej nehode, bolo povinne zmluvne poistené u žalovaného 2/.

1.4. Právny vzťah medzi žalobcami a žalovaným 2/ (poisťovňou) považoval za založený zákonom č. 381/2001 Z. z., pričom žalobcovia si s poukazom na § 15 predmetného zákona uplatňovali voči žalovanému 2/ ako poisťiteľovi žalovaného 1/ nárok na náhradu poistného plnenia. Vo vzťahu k námietke pasívnej vecnej legitímácie žalovaného 2/ z dôvodu, že náhrada nemajetkovej ujmy nespadá pod rozsah poistenia upravený v § 4 zákona č. 381/2001 Z. z., súd prvej inštancie uviedol, že vo svetle eurokonformného výkladu uvedeného ustanovenia platí, že náhrada škody z dôvodu nemajetkovej ujmy spadá do rozsahu krytia povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou dopravného prostriedku, na základe čoho je poisťiteľ zodpovednosti za škodu pasívne vecne legitimovaným subjektom v konaní.

1.5. Pri určení výšky primeraného zadosťučinenia súd prvej inštancie uviedol, že vychádzal z dvoch stanovených kritérií obsiahnutých v § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka, a to závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a okolnosti, za ktorých neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo. Závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy mal preukázanú, keď nečakaným, šokujúcim úmrtím otca žalobcov došlo k zásahu do osobnostných práv žalobcov s nereparovateľným následkom. Pri hodnotení okolností, za ktorých došlo k neoprávnenému zásahu, na strane starostu žalovaného 1/ prihliadal ako na významnú skutočnosť, že v danom prípade išlo na jeho strane o nebanlivostné (neúmyselné) konanie. Prihliadal aj na výsledky znaleckého dokazovania v trestnom konaní, z ktorých vyplynulo, že aj sám otec žalobcov si nepočínal dostatočne opatrne, technika jeho jazdy ako vodiča motocykla nebola správna, nakoľko sa pohyboval rýchlosťou vyššou, ako bola v danom úseku dovolená. V neposlednom rade podľa znaleckého posudku z odboru zdravotníctvo, odvetvie súdne lekárstvo č. 26/2015 bol vodič motocykla (otec žalobcov) v čase dopravnej nehody pod vplyvom alkoholu - 0,60 g / kg alkoholu v

krvi. Súd prvej inštancie ďalej uviedol, že popri posudzovaní okolnosti neoprávneného zásahu prihliadal na okolnosti na oboch procesných stranách, ako aj na tú skutočnosť, že náhrada nemajetkovej ujmy slúži len na zmiernenie následkov vzniknutej ujmy tak, aby bol dosiahnutý účel tohto kompenzačného konania a žalobcovia neboli považovaní naďalej ako obeť porušenia dohovoru o ľudských právach (čl. 8 ods. 1) ako i listinných základných práv a slobôd (ústavný zákon č. 23/1991 Zb. čl. 10 ods. 2, ako i porušenia čl. 19 ods. 2 Ústavy SR. Zohľadniac všetky skutočnosti relevantné z hľadiska vzniku nemajetkovej ujmy, intenzity protiprávneho zásahu a jeho dopadov na chránené osobnostné práva, ako aj okolnosti, za ktorých došlo k neoprávnenému zásahu, považoval za primerané odškodnenie vo výške 15.000,- eur pre každého zo žalobcov a vo zvyšnej časti žalobu zamietol.

2. Na odvolanie žalovaných Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 27. mája 2020 sp. zn. 6Co/184/2019 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že oboch žalovaných zaviazal k povinnosti zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 7.500,- Eur a žalobkyňi 2/ sumu 7.500,- Eur, a to do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého zo žalovaných. Žalobu žalobcu 1/ v časti o zaplatenie sumy 7.500,- Eur a žalobu žalobkyne 2/ v časti o zaplatenie sumy 7.500,- Eur zamietol a napadnutý rozsudok čo do druhej vety jeho výroku o zamietnutí zvyšnej časti žaloby žalobcov 1/ a 2/ ponechal v platnosti. Po preskúmaní obsahu spisu odvolací súd dospel k záveru, že opravný prostriedok žalovaných 1/ a 2/ proti napadnutému rozsudku súdu prvej inštancie čo do prvej vety jeho výroku o čiastočnom vyhovení žalobe je dôvodný.

2.1. V odôvodnení konštatoval, že pokiaľ ide o námietku žalovaného 2/ o nedostatku jeho pasívnej vecnej legitímácie, resp. výluky z poistenia podľa § 5 ods. 1 písm. h) zákona č. 381/2001 Z. z., teda, že napadnuté rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia týchto otázok, odvolací súd túto považoval za neopodstatnenú, vychádzajúc z ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít (čl. 2 ods. 2 CSP), od ktorej sa nemal žiaden racionálny dôvod odkloniť a v podrobnostiach, na ňu odkazuje (uznesenie Najvyššieho súdu SR spis. zn. 6Cdo/29/2017 zo dňa 24. januára 2018 publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR č. 8/2018 pod R 71/2018, rozhodnutie zo dňa 31. júla 2017 spis. zn. 6MCdo/1/2016, ktoré bolo publikované v zbierke č. 8/2018 pod č. R 61/2018 a ďalšie).

2.2. Pokiaľ žalovaní 1/ a 2/ v podanom odvolaní namietali, že súd prvej inštancie pri svojom rozhodnutí ohľadom výšky priznanej nemajetkovej ujmy obom žalobcom nezohľadnil skutočnosť, že žalobcovia s poškodeným dlhodobo (od roku 2013) nebývali v spoločnej domácnosti, pričom poškodený pracoval 21 dní z mesiaca v zahraničí a so žalobcami sa stretával v obmedzenom rozsahu, odvolací súd túto námietku žalovaných nepovažoval za dôvodnú. Žalovaní 1/ a 2/ počas celého konania na súde prvej inštancie vôbec nepopreli (§ 151 ods. 1 CSP) skutkové tvrdenia žalobcov 1/ a 2/, uvedené už v samotnej žalobe, že medzi ich zomrelým otcom a nimi boli vytvorené silné sociálne, morálne a citové vzťahy. V dôsledku tragickej smrti otca stratili lásku a radosť prežívanú s otcom. Otec mal s nimi veľmi blízky vzťah. Delil sa s nimi o radosť, starosti a mal s nimi spoločné plány do budúcnosti. Ich záujmy a potreby naplňoval tak, že okrem toho, že ich materiálne zabezpečoval, venoval im celý voľný čas, keď sa vrátil zo zahraničia, kde pracoval. Domov chodil raz za 21 dní. S otcom pravidelne navštevovali cez víkendy plaváreň, v letnom období trávili spolu dovolenku v zahraničí pri mori (Tunis, Chorvátsko), v zime chodili spoločne lyžovať na Martinské hole. Ich vzťah s otcom bol v dôsledku jeho úmrtia zničený, čo obaja a hlavne žalobkyňa 2/, zle znášajú a so stratou otca sa len pomaly vyrovnávajú. Zo smrti otca sa stále len spamätávajú a ich rodinný a súkromný život už nikdy nebude plnohodnotný ako predtým. Strata otca v čase ich maloletosti, ktorý mal v čase svojej smrti 43 rokov a bol v plnom rozkvetu života, je neodčiniteľnou ujmou, ktorá ich v ich veku intenzívne postihla. Nebyť ďalej uvedeného významného spoluzavinenia samotného poškodeného na vzniku dopravnej nehody, pri ktorej došlo k jeho usmrteniu, javila by sa aj odvolaciu súdu výška priznanej relatívnej náhrady obom žalobcom primeraná. Zohľadnením okolností daného prípadu, najmä v odvolaní namietanú skutočnosť významného spoluzavinenia poškodeného H. H., súčasne vychádzajúc z načrtnutého referenčného vodítka, vymedzeného súdom prvej inštancie, s ktorým sa odvolací súd zásadne stotožňuje (k tomuto napr. rozsudok spis. zn. 6Co/814/2014 zo dňa 26. augusta 2015) a ktoré vychádza z prípadov, u ktorých nedošlo k spoluzavineniu poškodeného na jeho usmrtení, považoval odvolací súd za primeraný rozsah relatívnej náhrady peňažnú sumu v podstatne nižšej výške (ako v referenčných rozhodnutiach), a to u

každého zo žalobcov 1/ a 2/ sumu 7.500,- Eur.

2.3. Nadväzne potom odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v odvolaní napadnutej časti - prvej vety výroku podľa § 388 CSP zmenil tak, že žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 7.500,- Eur a žalobkyni 2/ sumu 7.500,- Eur, a to do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého zo žalovaných. Zároveň žalobu žalobcu 1/ v časti o zaplatenie sumy 7.500,- Eur a žalobu žalobkyne 2/ v časti o zaplatenie sumy 7.500,- Eur zamietol.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná 2/ (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Podľa dovolateľa pokiaľ už krajský súd dospel k záveru, že pre účely Zákona o povinnom zmluvnom poistení nemajetková ujma pozostalých - škoda na zdraví, a jeho pasívna legitímácia je teda daná, má za to, že sa javí len ako spravodlivé, aby súdy potom túto kategóriu (nemajetkovú ujmu pozostalých) škodu aj posudzovali, a to v celku, a nie izolovane, účelovo a v kontexte arbitrárne, a bez akéhokoľvek náznaku právnej istoty vo vzťahu k poisťovni. Pokiaľ už hovoríme o škode, pre účely Zákona o povinnom zmluvnom poistení je pri povinnosti poisťovateľa hradiť za poisteného škodu možno uvažovať výlučne o takej škode, ktoré je v priamej príčinnej súvislosti s poistnou udalosťou - dopravnou nehodou. V danom prípade však dochádza k zásahu do osobnostných práv pozostalých „len“ sprostredkovane.

3.1. K otázke príčinnej súvislosti sa vyjadril Najvyšší súd SR v rozsudku z 29. marca 2007 sp. zn. 3Cdo/32/2007, v ktorom uviedol: "Ani vzťah príčinnej súvislosti (kauzálny nexus) medzi nesprávnym úradným postupom (v našom prípade poistnou udalosťou, pozn. žalovaného 2/) a škodou zákon č. 58/1969 Zb. (v našom prípade Zákon o PZP, pozn. žalovaného 2/) nevysvetľuje. V právnej teórii sa týmto vzťahom označuje priama väzba javov (objektívnych súvislostí), v rámci ktorého jeden jav (príčina) vyvoláva druhý jav (následok). O vzťah príčinnej súvislosti ide, ak je medzi nesprávnym úradným postupom a škodou vzťah príčiny a následku. Ak bola príčinou vzniku škody iná skutočnosť, zodpovednosť za škodu nenastáva. Otázka príčinnej súvislosti nie je otázkou právnou, ide o skutkovú otázku, ktorá môže byť riešená len v konkrétnych súvislostiach. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba škodu izolovať zo všeobecných súvislostí a skúmať, ktorá príčina ju vyvolala. Prítom nie je rozhodujúce časové hľadisko, ale vecná súvislosť príčiny a následku; časová súvislosť ale napomáha pri posudzovaní vecnej súvislosti (porovnaj R 21/1992). Príčinou vzniku škody nie je skutočnosť, ktorá je už sama následkom (porovnaj R 7/1979). V postupnom slede javov je každá príčina niečím vyvolaná (sama je následkom niečoho) a každý ňou spôsobený následok sa stáva príčinou ďalšieho javu. Zodpovednosť však nemožno robiť závislou na neobmedzenej kauzalite. Atribútom príčinnej súvislosti je totiž „priamosť“ pôsobenia príčiny na následok, pri ktorej príčina priamo (bezprostredne) predchádza následku a vyvoláva ho. Vzťah príčiny a následku musí byť preto priamy, bezprostredný, neprerušovaný; nestačí, ak je iba sprostredkovaný. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba v dôsledku toho skúmať, či v komplexe skutočností prichádzajúcich do úvahy ako (priama) príčina škody existuje skutočnosť, s ktorou zákon spája zodpovednosť za škodu."

3.2. Dovolateľ poukazuje najmä na rozsudok Najvyššieho súdu SR z 30. januára 2007, sp. zn. 2Cdo/73/2006, uverejnený v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 61/2008, v zmysle ktorého, „príčinná súvislosť medzi poškodením zdravia žalobcov a protiprávnym konaním žalovaného nie je daná, ak poškodenie zdravia spočíva v udalosti, ktorá je už sama o sebe následkom protiprávneho konania žalovaného. O takýto prípad ide aj vtedy, ak poškodenie zdravia žalobcov bolo výsledkom ich reakcie na smrteľný úraz ich syna." (rovnako napr. R 7/1979). Uvedený princíp je následne premietnutý aj priamo v § 5 ods. 1 písm. h/ Zákona o povinnom zmluvnom poistení, v zmysle ktorého „poistiteľ nenahradí za poisteného škodu, ak ide o zodpovednosť za škodu, ktorej vznik nie je v príčinnej súvislosti s poistnou udalosťou.". Vzhľadom na skutočnosť, poistnou udalosťou je dopravná nehoda a zásah do osobnostných práv žalobcov nastal sprostredkovane v dôsledku reakcie na následky tejto dopravnej nehody, neexistuje vo vzťahu k žalobcom a uplatňovanej nemajetkovej ujme priama príčinná súvislosť s poistnou udalosťou ako takou. Na podporu týchto záverov odkazuje i na Rozsudok ESD zo dňa 10. decembra 2015 vo veci C-350/14 Lazar.

3.3. Pri akceptovaní premisy, že pod škodou na zdraví je možné extenzívnym výkladom zahrnúť aj nemajetkovú ujmu pozostalých, je potom poistiteľ, priamo zo zákona de facto aj de iure oslobodený od povinnosti plniť za poisteného škodu (nemajetkovú ujmu), a to práve z dôvodu absencie priamej

príčinnej súvislosti s poistnou udalosťou, keďže žalobcovia síce neboli účastníkmi dopravnej nehody, avšak v tomto konaní sa domáhajú nárokov odvodených od prvotného následku dopravnej nehody, a vo vzťahu k tomu nároku možno o nich hovoriť ako o „sekundárnej obeti“.

3.4. Dovolateľ záverom zhrnul, že pokiaľ tvrdíme, že pre účely Zákona o povinnom zmluvnom poistení nemajetková ujma pozostalých je škoda na zdraví (rovnako ako bolestné, sťaženie spoločenského uplatnenia, náklady spojené s pohrebom), na vec sa vzťahuje ako skutkovo, tak aj právne, práve a bezvýhradne rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zverejnené pod R 61/2008. V uvedenom smere potom nemá tvrdenie odvolacieho súdu o tom, že aplikácia výluky § 5 ods. 1 písm. h/ Zákona o povinnom zmluvnom poistení je vylúčená práve z titulu jeho pasívnej vecnej legitímácie, žiadne ratio.

3.5. Vzhľadom na odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu SR - R 61/2008, má dovolateľ za to, že pokiaľ pri akceptovaní záverov o existencii pasívnej vecnej legitímácie poisťovateľov vo všeobecnosti z dôvodu, že pre účely Zákona o povinnom zmluvnom poistení nemajetková ujma pozostalých je podkategória škody na zdraví, nie je žiadny legitímny a racionálny dôvod tieto nároky ako škodové neposudzovať v celku, a to aj s aplikáciou zákonnej výluky podľa § 5 ods. 1 písm. h/ uvedeného zákona.

4. Žalobcovia vo vyjadrení k dovolaniu zdôraznili, že dovolateľom v dovolaní citované rozhodnutia, na ktoré sa odvoláva, sú už pre použitie v rozhodovacej praxi neaktuálne, resp. prekonané.

5. K dovolaniu žalovaného 2/ sa vyjadril aj žalovaný 1/, v ktorom vyjadrení zdôraznil, že pri vydaní meritórneho rozhodnutia odvolacieho súdu nedošlo k žiadnemu odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolateľom označené rozhodnutie najvyššieho súdu nepredstavuje reprezentatívne rozhodnutie dovolacieho súdu v posudzovanej právnej otázke možnosti subsumovania náhrady nemajetkovej ujmy pod náhradu škody v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z. v platnom znení, ale ani rozhodnutie definujúce zúženie rozsahu zodpovednostných subjektov, ktorých sa plnenie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch dotýka.

5.1. Nakoľko odvolací súd pri rozhodovaní o veci vychádzal zo záverov rozhodnutia dovolacieho súdu prezentovaných v konaní č. 6MCdo/1/2016 a zároveň toto rozhodnutie je nepochybne rozhodnutím predstavujúcim aktuálnu rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, nie sú splnené dovolateľom deklarované podmienky § 421 ods. 1 písm. a/ CSP požadované pre prípustnosť dovolania.

5.2. Podľa dovolateľa vznikom dopravnej nehody mal nastať zásah do osobnostných práv žalobcov len sprostredkované v dôsledku ich reakcie na následky dopravnej nehody, preto by mal byť ako poisťiteľ oslobodený od povinnosti plniť za poisteného škodu, ktorá je odvodená od prvotného následku. Dovolateľ tým tvrdí, že žalobcovia si za vznik ujmy môžu sami, nakoľko si pripustili emočné prežívanie smrti svojho blízkeho. Pokiaľ by platil takýto výklad, potom by žalobcovia nemali nárok na náhradu nemajetkovej ujmy ani voči nemu ako žalovanému 1/, nakoľko aj voči nemu by boli len sekundárne obeť.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť (§ 447 písm. c/ CSP).

7. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán,

ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

9. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

11. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

13. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP (podobne ako predchádzajúca právna úprava, pozn.) dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

14. V neposlednom rade dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

15. Žalovaná 2/ v dovolaní uviedla, že prípustnosť jej dovolania vyplýva z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

16. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou dovolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a

zrozumiteľným spôsobom). Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP dovolací súd uvádza, že toto ustanovenie dopadá len na takú právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil, t. j. vysvetlil jej podstatu a uviedol súvisiace právne úvahy spolu s dôvodmi, pre ktoré zvolil práve riešenie, na ktorom založil svoje rozhodnutie a jej riešenie predstavuje odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

17. Žalovaná 2/ v dovolaní uviedla, že v danom prípade nebolo možné priznať náhradu nemajetkovej ujmy tiež preto, lebo nebol daný vzťah príčinnej súvislosti medzi škodou (nemajetkovou ujmov) a právne relevantnou škodovou udalosťou. Treba uviesť, že záver súdu o (ne)existencii príčinnej súvislosti nie je však založený na aplikácii právnych noriem na zistený skutkový stav; spočíva na vyhodnotení skutkových podkladov, ku ktorým dospel súd v rámci dokazovania. Výsledkom tejto činnosti súd nie sú závery právne, ale skutkové závery. Právnu otázkou tu je iba vymedzenie tých právnych skutočností, medzi ktorými treba zisťovať vzťah príčinnej súvislosti.

18. Žalovaná 2/ svojou dovolacou argumentáciou, ktorá sa týka príčinnej súvislosti, namieta odklon odvolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP), od právnych záverov, na ktorých spočíva rozhodnutie publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 61/2008. Dovolací súd ale poukazuje na skutkovú a právnu odlišnosť prípadu, na ktorý sa vzťahoval tento judikát, a preskúmaného prípadu. Predmetný judikát, v zmysle ktorého príčinná súvislosť medzi poškodením zdravia žalobcov a protiprávnym konaním žalovaného nie je daná, ak poškodenie zdravia spočíva v udalosti, ktorá je už sama následkom protiprávneho konania žalovaného, sa týkal prípadu, v ktorom žalobcovia odvodzovali svoj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpeli tým, že sa dozvedeli o smrteľnom úraze ich syna. V danom prípade ale žalobcovia uplatňujú nárok na odškodnenie z oveľa širších hľadísk - skutkový podklad žaloby nevzťahujú len na moment, v ktorom sa dozvedeli o smrti im blízkej osoby (otca); opodstatnenosť žaloby vyvodzujú zo zásahu do širokej škály osobnostných práv, najmä práva na rodinný život a osobitne práva na súkromie, ktoré zahŕňa aj právo fyzickej osoby vytvárať a udržiavať vzťahy s inými ľudskými bytosťami najmä v oblasti citovej tak, aby sa fyzická osoba mohla v budúcnosti rozvíjať a naplňať vlastnú osobnosť. O žalovanou 2/ (prípadne) tvrdený odklon nejde aj preto, lebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sa stali podkladom pre rozhodnutie odvolacieho súdu (viď bod 29. až 32. napadnutého rozsudku odvolacieho súdu) sa stali súčasťou „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“, od ktorej sa odvolací súd neodklonil.

19. Dovolací súd na záver pripomína, že Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) už riešil otázku ústavnoprávnych aspektov právnych úvah senátov najvyššieho súdu, ktoré boli vyjadrené (aj) v judikáte R 61/2018 (bod. 30. napadnutého rozsudku odvolacieho súdu). V uznesení z 20. augusta 2019 sp. zn. I. ÚS 310/2019 v skutkovo a právne obdobnej veci odmietol sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú. V súvislosti s právnou otázkou (ne)možnosti eurokonformného výkladu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 381/2001 Z. z., ktorú nastolila poisťovňa v sťažnosti, odkázal na odôvodnenie nálezu sp. zn. II. ÚS 695/2017, v ktorom sa touto otázkou podrobne zaoberal, pričom dospel k záveru, že aplikáciu práva Európskej únie všeobecným súdom v obdobných prípadoch nemožno považovať za aplikáciu contra legem. Výklad pojmu „škoda na zdraví“ v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z. nesmie byť totiž popretím ústavného princípu, podľa ktorého majú byť vnútroštátne právne predpisy interpretované v súlade s princípmi európskej spolupráce a integrácie. Ústavný súd tiež konštatoval, že prísne formalistické odlišenie „nemateriálnej ujmy“ spočívajúcej v zásahu do osobnostných práv v dôsledku smrti blízkej osoby od škody v materiálnom zmysle podporené prípadným systematickým zaradením ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré regulujú ochranu osobnosti (na jednej strane) a náhradu škody (na druhej strane), nezodpovedá autonómnemu charakteru zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, ako to zdôraznil aj Rozsudok. Dodal, že najvyšším súdom prijatý judikát R 61/2018 je výsledkom ustálenia právneho názoru najvyššej súdnej inštalcie všeobecného súdnictva na otázku pasívnej vecnej legitímácie poisťovne v sporoch o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. Tento názor najvyššieho súdu predstavuje judikatórny smer, síce formálne nezáväzný, avšak nie bez normatívneho významu pre ďalšiu rozhodovaciu činnosť všeobecných súdov (vrátane najvyššieho súdu). K námietke sťažovateľky o porušení právnej istoty a zákazu retroaktivity ústavný súd v predmetnom uznesení uviedol, že judikatúra je právom v materiálnom

zmysle, čo so sebou prináša aj povinnosť súdov svoju judikatúru meniť spôsobom, ktorý nenarušuje oprávnené očakávania adresátov právnych noriem. Zasadou vo všetkých štátoch s kontinentálnym právnym systémom práva je aplikácia novej sudcom vytvorenej normy na všetky aktuálne pred súdmi prebiehajúce kauzy (incidentná retrospektíva). V súlade s touto zásadou sa nový právny názor aplikuje do minulosti (retrospektívne). Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd netvorí právo, iba ho nachádza. Nepripúšťa sa, aby sa na právne vzťahy z minulosti aplikovali mylné právne názory. Zmena judikatúry sa deje s presvedčením, že predchádzajúca judikatúra bola nesprávnou interpretáciou práva. Zmena judikatúry je v tomto ohľade len opravou omylu vo výklade práva. Z tohto dôvodu nie je správny názor, že zmena judikatúry pôsobí retroaktívne. Ústavný súd na tomto základe uzavrel, že pokiaľ súdy dospeli k názoru o možnosti extenzívneho výkladu pojmu „škoda na zdraví“ podľa § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z., čo bolo pre posúdenie pasívnej vecnej legitímácie sťažovateľky (poisťovne) v spore rozhodujúce, nejde o právny názor ústavne neudržateľný (obdobne III. ÚS 610/2017 a II. ÚS 847/2016) (3Cdo/174/2019).

20. Podľa § 447 CSP dovolací súd odmietne dovolanie, ak a/ bolo podané oneskorene, b/ bolo podané neoprávnenou osobou, c/ smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, d/ nemá náležitosti podľa § 428, e/ neboli splnené podmienky podľa § 429 alebo f/ nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435.

21. Z vyššie uvedených dôvodov najvyšší súd dovolanie žalovanej 2/ odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

22. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.